

Universitetet i Tartu
Det humanitariske og kunstfaglige fakultet
Institutt for fremmede språk og kulturer
Avdeling for skandinavistikk

(Norsk språk og litteratur)

De minst kjente norrøne gudene

En undersøkelse av Snorres Edda

Bacheloroppgave

Vjatšeslav Stiba

Veileder:

Øyvind Rangøy

Tartu

2023

Innhold

1. Innledning.....	4
2. Problemstilling og forskningsspørsmål.....	6
3. Teori.....	7
3.1. Om Snorre Sturlason.....	7
3.2. Om Anne Holtsmark.....	8
3.3. Om “Edda”-diktingen.....	8
3.4. Om kjenninger.....	9
3.5. Mytologi før “Edda”.....	10
3.6. Lovene.....	10
3.7. Æser, jotner og andre skapninger i norrøn mytologi.....	11
Æser.....	11
Vaner.....	11
Vanekrigen.....	11
Jotner.....	12
Dverger.....	13
Valkyrjer.....	13
Volver.....	14
Gygrer.....	14
Troll.....	14
Norner.....	14
Andre skapninger.....	15
4. Metode og materiale.....	16
4.1. Materiale.....	16
4.2. Metode.....	17
5. Analyse.....	22
5.1. Oppsummering av opptellingen.....	22
5.2. De minst kjente gudene.....	24
Delling (Dellingr).....	24
Dag (Dag).....	24
Såga (Sága).....	25
Eir (Eir).....	26
Sjovn (Sjöfn).....	26
Lovn (Lofn).....	26
Var og Vår (Vár ok Vör).....	27
Syn (Syn).....	27
Rind (Rindr).....	28
Noss (Hnoss).....	29
Lin (Hlín).....	29

Andrimne (Andhrímnir).....	30
Neps (Neps).....	30
Mode (Móði).....	30
Jarnsida (Járnsöxu).....	31
Skjold (Skjöldr).....	31
Mer om Skjoldsungene.....	31
Fridleiv (Friðleifr).....	32
Oppsummering av nøkkelopplysninger.....	33
Konklusjon.....	35
Litteratur.....	36
Resümee.....	38
Vedlegg.....	39
Vedlegg 1. Register over de opptalte navnene.....	39

1. Innledning

Skandinavisk mytologi er rik på forskjellige historier om verdens framvekst, dens struktur, helter, guder og andre mektige og interessante personer. Forskning på mytologi er en veldig interessant inngang til å forstå gamle skandinavers tenkning, deres oppfatning av verden og deres tro og poesi. Alle de nevnte egenskapene framstår som fundamentale for å danne et helhetlig bilde av hvilke prinsipper og regler skandinavene levde etter, hva de trodde på, og hvordan forskjellige historier påvirket på livene deres.

Min interesse for de gamle skandinaviske (norrøne) kulturene har kommet gjennom studier av historien til en annen gammel kultur, nemlig antikkens Hellas og dennes mytologi. Interessen for den gamle greske kulturarven var en stund veldig sterk, men minket på et tidspunkt fordi mytologien var veldig kjent: mye av det jeg fant i bøkene, visste jeg på en eller annen måte fra før, og mine studier av gresk kultur dabbet derfor av. Gjennom massekulturen ble jeg kjent med en del av skandinavisk kultur som var ukjent for meg på det tidspunktet, og denne uvitenheten oppmuntret meg til å søke mer kunnskap om dette emnet. Videre undersøkelser har bare økt interessen for skandinavisk kultur, og konkret – for gudenes påvirkning og den nordiske befolkningens uttrykksformer.

Når jeg valgte temaet var det viktig å se på informasjon om samme tema. Jeg har funnet noen ikke-akademiske artikler som beskriver mindre kjente guder i norrøn mytologi. Som eksempel kan jeg sitere nett-artiklene “Lesser-known gods; Norse mythology” (Skjalden, 2011), “The Lesser-Known Gods in Tales of Norse Mythology” 2019 og “What Are Some of the Norse Gods That Are Less Well-Known?” 2023, som har informasjon om gudene som er mindre kjent. Dette er populariserte tekster som ikke har noen presis definisjon av hva det betyr å være mindre kjent.

Av mer seriøse tekster har jeg funnet ei bok av Neil Gaiman “Norse Mythology”, som har beskrivelse av norrøn mytologi og har noen forklaring for det, hvorfor vi mister kunnskap:

“There are so many Norse stories we do not have, so much we do not know...

...All we have are some myths that have come to us in the form of folktales, in retellings, in poems, in prose. We have lost so much. There are many Norse goddesses. We know their

names and some of their attributes and powers, but the tales, myths, and rituals have not come down to us... They are lost, or buried, or forgotten.” (Gaiman, 2017, s. 6)

Det ingen av disse tekstene gir oss er noen systematisk definisjon av de “minst kjente gudene” er. Dette er det jeg vil prøve å gjøre i denne oppgaven. I min forskning definerer jeg begrepet de “minst kjente gudene” som gudene, som er minst nevnt i “Snorre-Edda” og argumenterer for hvorfor jeg gjør dette. Så gjør jeg en systematisk opptelling og finner deretter kunnskap om disse minst nevnte gudene i andre kilder for å bygge et mer fullstendig bilde av gudenes historie. De gudene som det ikke fantes mye informasjon om, blir dermed de Neil Gaiman snakket som “so much we do not know” (Gaiman, 2017, s. 6)

2. Problemstilling og forskningsspørsmål

Min oppgave undersøker den norrøne gudeverden, og som hovedkilde bruker jeg diktningen av Snorre Sturlason¹ (Sturlason, 1950), konkret de to delene kjent som “Gylves synkverving” og “Skaldskaparmål” i oversettelse til moderne bokmål ved Anne Holtmark. Dette brukes som grunnlag for å lage en statistisk tabell over hvor mye de norrøne gudene nevnes, og dermed finne fram til de nevnte minst kjente gudene.

Hovedspørsmålene i min oppgave er:

- Hvilke guder omtales i Snorres Edda?
- Hvem er de minst nevnte gudene?
- Hvilken kunnskap har vi om dem?

I teoridelen forklarer jeg valget av hovedkilde og de viktigste begrepene jeg vil bruke i undersøkelsen.

¹ Norrønt *Snorri Sturluson*. Jeg benytter videre i oppgaven det moderne norske navnet.

3. Teori

I Snorre Sturlasons “Edda” omtales en mengde guder fra den skandinaviske gudeverden, noen av dem er oftere nevnt enn andre. Alle nordmenn kjenner til guder som Tor og Odin, men om de minst nevnte gudene vet de fleste veldig lite, eller ingenting. Mitt mål er å finne ut hvem av gudene som er minst nevnt i boka og deretter finne mer kunnskap fra ulike kilder for å tegne et mer komplett bilde av hva vi vet om disse gudeskikkelsene – dersom vi vet mer.

3.1. Om Snorre Sturlason

Snorre Sturlason (1179, Hvammur, Island – 1241, Reykjaholt) var en islandsk dikter, historiker, forfatter av ”Heimskringla” og “Edda²”, i dag kjent som “Den yngre Edda”.

Snorre Sturlason kom fra ei av mektigste ættene på Island i denne tida. Mora hans, Gudny Bodvarsdatter, var av ætta til myramennene. Hans mormor, Helga Tordsdatter, stammer i rett mannslinje fra Egil Skallagrimsson, den store høvdingen og skalden. Faren hans, Sturla Tordsson, var fra en annen ætt, som ikke var så mektig, men han kjempet seg til makt og ære og ble høvding.

Da han hadde en mektig familie, hadde han også en stor mulighet til å studere. Han vokste opp i et politisk, historieinteressert og litterært miljø, og dette påvirket hans framtid som dikter. Da han var tre år gammel, ble han satt bort til fostring hos Jon Loptsson, en av de mektigste mennene i Islands ættesamfunn på denne tiden. Han var barnebarn av historikeren Sæmund Frode og en lærd mann, og han inspirerte Snorre til intellektuell virksomhet og interesser. I Oddi høvdingsete var det en stor boksamling, og den ble studert av folk fra hele Island, og mange av dem som studerte der, reiste også i utlandet.

Da Snorre hadde stor mulighet til å studere og undersøke tekster ved Oddi høvdingsete, samlet han disse tekstene og skrev en av de mest komplette samlingene av norrøne myter og sagn, og fylte den med sin kunnskap om skaldekunsten. Snorres samling er fortsatt hovedgrunnlag for vår systematiske kunnskap om den norrøne gudeverden, og dermed også

² Vi vet ikke om Snorre satte denne tittelen selv, men vi vet at tittelen er med i de eldste håndskriftene vi har. Oversetter Knut Ødegård har arbeidet mye med edda-tekstene, og forklarer det slik: “*Vi har jo ikkje noko handskrift frå Snorri sjølv. Men edda-nemninga har vore med så lenge vi kan vita. Islendingane kallar boka Snorra-Edda, nordmenn seier vel Den yngre Edda for å skilja den frå dei egentlege edda-dikta. [...] Summa summarum: Det er lite vi faktisk veit.*” (Knut Ødegård, personlig kommunikasjon)

det logiske valget som min hovedkilde til emnet. («Store norske leksikon (2005-2007): Snorre Sturlason», 2009)

3.2. Om Anne Holtsmark

Anne Holtsmark (1896–1974) var norsk filolog, som spesialiserte seg i norrøn filologi. Hun var den første kvinnelige filolog, som arbeidet ved Universitetet i Oslo. Fra 1931 var Anne Holtsmark dosent i norrøn filologi, og i 1949-61 var hun professor ved samme sted. Hun var også leder for “gammelnorsk ordboksverk” (1938–1949).

Hun etterlot seg også en stor arv av vitenskapelig og populærvitenskapelig litteratur, for eksempel “Studier i Snorres mytologi” (1964), “Studier i norrøn diktning” (1956) og “Edda” (1950). “Studier om norrøn diktning” er et av hennes største arbeid, som inneholder mange av hennes avhandlinger om norrøn kultur og litteratur. («Store norske leksikon (2005 - 2007): Anne Holtsmark», 2023), (heimskringla.no: Anne Holtsmark biografi, 2023)

3.3. Om “Edda”-diktingen

Snorre Sturlasons “Edda”, eller Snorre-Edda, ble skrevet i 1222–1223. Den blir i norsk tradisjon også kalt “Den yngre Edda” for å skille den fra den såkalte “eldre Edda”.

Den eldre edda, også kjent som Den poetiske edda, er en diktsamling på norrønt om norrøne guder og helter. Diktene var muntlig overlevert gjennom tidene da de ble skrevet ned på 1200-tallet. Forfatteren av dette manuskriptet er ikke kjent (man har tenkt at det var en islandsk lærd ved navn Sæmund Frode, men det er senere ikke funnet noe som kan knytte ham til dette håndskriftet). De mest kjente delene er “Voluspå” (kunnskap om allheimen) og “Håvamål” (leveregler og runekunnskap). («Store norske leksikon (2005 - 2007): Den eldre Edda», 2023)

Videre konsentrerer jeg meg her derimot om Snorre-Edda (Den yngre Edda) som hovedkilde, men jeg gjør noen ganger referanse til den eldre der det tydelig framgår av kontekst. Ettersom Snorre-Edda var ei lærebok for andre skaldar, beskrives skrivemetoder og også eksempler på billedanning, som i boka kalles “kjenninger”.

Gjennom tidene er “Snorre-Edda” overlevert nesten uten endringer i ei rekke håndskrifter. Den eldste håndskriften, som gir oss kunnskap om diktverket, var “Codex Upsaliensis”, som ble skrevet rundt 1300-årene. “Codex Upsaliensis” ble funnet i Uppsala, Sverige.

Håndskriftet var overlevert fra et annet manuskript, som kalles "Skaldatal" (ca.1200). I dag er "Codex Upsaliensis" oppbevart ved Uppsala universitetsbibliotek. («Mæhlum, Lars: Uppsala universitetsbibliotek», 2023)

I forordet til sin oversettelse av "Edda" skriver Anne Holtmark at på 1200-tallet da Snorre levde, var kristendom den primære religionen, og alle hedenske temaer var forbudt: ritualer, skiftninger, amuletter - alt, som hadde denne kulturelle kontekst. Men Snorre hadde en stor interesse for norrøn mytologi, og derfor ønsket han "å lage en full framstilling av mytologien som en egen historie"(Sturluson, 1950, s. 3). Og han tenkte ut en utvei for å gjøre dette: Snorre skrev om gudene som om de var mennesker med trolldomsrett. Og for at han ikke skulle bli anklaget for hedenskap, ble historien om verden fortalt som en synkverving (en hallusinasjon), og derfor den første delen nevnes *Gylfaginning*, som betyr "Gylves synkverving". Dette er første del av "Edda", og har også en Prolog, hvor "han klart og tydelig bekjenner seg til den kristne lære og skolastikkens verdensbilde og historiske oppfatning". (Sturluson, 1950, s. 3)

Anne Holtmark skriver i forordet til sin oversettelse av "Edda" at "forskerne er nå kommet til at den (Uppsalaboka) er en forkortet utgave selv om noen holder på at ordningen av kapitlene der kan være mer opprinnelig" (Sturluson, 1950, s. 1). Denne bakgrunnen tar hun i betraktning når hun i sin oversettelse ikke bruker Uppsalaboka, men i stedet en annen kilde, som kalles Codex Regius (som betyr Kongens bok), som er holdt i Det kgl. Bibliothek i København. (Sturluson, 1950, s. 1) Dette viser da til manuskriptet kjent som GKS 2367 4to, som ikke må forveksles med Den eldre edda (GKS 2365 4to) som også er kjent som Codex regius. («Store norske leksikon (2005 - 2007): Den eldre Edda», 2023)

3.4. Om kjenninger

Kjenning er en metaforisk form som beskriver en gjenstand eller en person. Kjenningen blir dermed en poetisk omskriving, en fast formel som står for noe annet enn den bokstavelige betydningen. Boka har en egen del, den såkalte "Háttatal", som beskriver eksempler på kjenninger. Det å kunne bruke kjenninger var blant skaldens primære ferdigheter, og de måtte også kjenne og forstå folkets kulturtradisjoner og sagn. Boka inneholder også en liten del, som beskriver hva en kjenning er og kommer med noen eksempler på dem:

"...Kjenningspråket er slik: om vi nevner Odin eller Tor eller Ty eller en av æsene eller alvene eller hvem du vil av dem ved navn, og så setter til navnet på noe som tilhører en

annen ås, enten det er noe han eier eller det er verk han har utført, da blir det han som kjenningen gjelder og ikke den hvis navn først ble nevnt. Når vi til dømes sier Sig-Ty eller Hanga-Ty eller Farma-Ty, så er det Odins navn. Slikt kaller vi “kjent heiti”. Vi kan si Vogn-Ty også (for Tor)...”

(Sturlason, 1950, s. 103)

Materialet jeg har analysert har også noen eksempler på kjenninger, men i oversettelsen mister vi det meste av dem. Boka mangler “Háttatal”-delen, og derfor er eksemplene på kjenninger ikke mange. Det er likevel viktig å være oppmerksom på fenomenet kjenning i det videre, fordi det kan være med på å avgjøre hvor mange ganger personer nevnes: dersom kjenninger viser til konkrete personer, må vi vite hvem det er snakk om.

3.5. Mytologi før “Edda”

Anne Holtsmark beskriver i sin bok “Norrøn mytologi: tro og myter i vikingtiden” den norrøne troens historie og funnene fra arkeologiske ekspedisjoner i landområdene hvor de gamle skandinaverna bodde. Der forteller hun om mytene som var der før de kunne bli skrevet ned i manuskripter. Som eksempel bringer hun gravfunnene, som ble funnet i Vendel og Helgø, Sverige, og i disse gravene ble det funnet bildesteiner med figurer som kan ha vært inspirert av den samme mytologien vi finner i Edda. Disse steinene ble gjort i det 9.–10. århundre, da vikingene brukte runer som skrivemåte. På disse bildesteinene ble det også funnet runer, men etter analyse kom det fram at “innholdet av runene har gjerne ikke noe med bildene å gjøre”. (Holtsmark, 1970, s. 51)

Under utgravningene ble det funnet skulpturer, som illustrerer forskjellige guder, og de forskjellige regionene der de ble funnet har forskjellige guder: i Sverige ble det funnet en skulptur, som tolkes som Frøy, på Island var det Tor. På de britiske øyer ble det funnet steinkors med motiver fra mytologien sammen med kristne motiver. (Holtsmark, 1970, s. 52)

3.6. Lovene

I Skandinavia ble det ikke skrevet mye før kristendommen med sin skriftkultur kom til landet og erstattet hedensk kultus og tro. Det er likevel funnet noe om reglene som folket på denne tiden hadde. Da kristendommen tok over for de hedenske tradisjonene i landene, kunne

lovene bli nedskrevet og deretter lest opp sammen med andre. Anne Holtsmark gjengir noen av disse lovene, som ble funnet i Eldre Bjarkøyrett, kap 69: “Om en mann bloter hedenske vetter eller farer med spådommer eller med trolldom, lytter til slikt eller låner hus til det, et han utlæg (fredløs)”. (Holtsmark, 1970, s. 44)

På Snorres tid ble denne loven også brukt, og han utsetter seg derfor for en stor risiko når han begynner å skrive sin lærebok i skaldekunst.

3.7. Æser, jotner og andre skapninger i norrøn mytologi

Den norrøne mytologiens verden er veldig stor: på Yggdrasil, den verdenstreet, vokser det ni andre verdener med forskjellige struktur og med forskjellige skapninger som bor i disse verdenene. I sin “Edda” beskriver Snorre Sturlason raser fra forskjellige verdener. For å få oversikt over den norrøne gudeverden har jeg derfor under prøvd å stille opp de viktigste typene av personlige vesener som vi møter.

Æser

Æser (i entall: mannlig - ås, kvinnelig - åsynje) er i den norrøne mytologien guder, de er blant de mektigste skapningene i alle verdener. De bor i Åsgard, der hver gud bor i sin egen sal. Rundt Åsgard var det bygget en mur, som beskyttelse mot jotner. Hovedguden blant æsene er Odin eller Allfar, andre kjente personer er Tor og Frigg; Balder er også en av de mest viktige gudene, fordi hans død fører til begynnelsen på Ragnarok. («Store norske leksikon (2005 - 2007); Næss, Ellen Marie: æser», 2023)

Vaner

Vanene er en annen gruppe av guder i norrøn mytologi, som er distinkt fra æsene. Vanene bor i Vanheim. Vanene utmerker seg med fruktbarhet, rikdom, fiske, handel og fred. Vanene var kunnige i trolldom, som i denne verden var kjent som Seid eller *Seiðr*. De mest kjente gudene blant vanene var Njord med sine barn, Frøy og Frøya. («Næss, Ellen Marie: vaner - i norrøn mytologi», 2023)

Vanekrigen

Opptakten til krigen mellom vaner og æser kan bli funnet i Voluspå, den første delen av “Den eldre Edda”. Der skildres et møte mellom tre æser, som spiller brettspill på Idavollen og tre jotunkvinner, en som heter Gullveig. Hun var en viktig person i historien om æsenes og

vanenes krig. Ellen Marie Næss skriver i sin leksikonartikkel at “Voluspå en vanskelig kilde å tolke og det er uklart hvem Gullveig egentlig er og hva hun representerer”(«Næss, Ellen Marie: vaner - i norrøn mytologi», 2023). Det første versjon sier at Gullveig er en av tre jotunkvinne som kom til æsene i Idavollen, og andre versjonen er at hun er en volve med navn Heid “som også nevnes i diktet”(«Næss, Ellen Marie: vaner - i norrøn mytologi», 2023). Æsene drepte Gullveig, men de måtte å brenne henne tre ganger for å drepe henne endelig. Odin innledet deretter krigen mellom vanene og æsene da han slynget spydet Gungne over Vanheimen. I slutten av “verdens første krig”(«Næss, Ellen Marie: vaner - i norrøn mytologi», 2023) var æsene og vanene trøtte av krigen, og for å få slutte på den sendte vanene Njord med hans barn, Frøya og Frøy, som gisler til æsene, mens æsene sendte Høne, som ble beskrevet som “ein av dei stillfarande og passive æsene”(Hovland, 1996, s. 82), og Mime, jotun som er “full av visdom”(Sturlason, 1950, s. 32). Etter det er krigen mellom æser og vaner over. («Næss, Ellen Marie: vaner - i norrøn mytologi», 2023)

Jotner

I norrøn mytologi er jotnene “de første vesenene som oppstår i tidenes morgen”(«Store norske leksikon (2005 - 2007); Næss, Ellen Marie: jotner», 2023). De er kjent som store skapninger. Verden i som de bor i kalles Jotunheim. Den mest kjente av jotnene er Yme, som er den første jotun i verden. Han ble født når “rimet møtte pusten fra heten, smeltet det og dryppet, og av de rinnende dråpene ble det liv med hans hjelp som sendte heten”(Sturluson, 1950, s. 20). Fra Yme kom alle de andre jotnene, de første av dem kalles rimtussene, og også de første mennesker, som var laget av svette fra armhulen hans. (Sturluson, 1950, s. 20–21) Odin og brødrene hans, Vile og Ve, drepte Yme, og av kroppen hans ble verden til:

*“Fra Ymes kjøtt
Ble jorden skapt,
og sjøen skaptes av blodet,
berg av beina,
trær av håret,
og himlen er gjort av hausen.”*

(Sturluson, 1950, s. 24)

Etter at Yme var drept bølget en sjø av blod over hele verden, og i Ymes blod druknet alle jotner, unntatt to: de var Berghjelme og hans kone. Alle de andre jotnene som levde i ettertida var etterkommere av dem. (Sturluson, 1950, s. 22)

Jotnene er presentert som fiender til æsene, og derfor møter vi i Snorres Edda historier om æsers kamper med dem: en av de mest kjente er historien om kampen mellom Tor og Rungne, der Tor drepte ham, og da Rungne falt, landet foten hans på Tor så han ikke komme fri. Tor fikk da hjelp av sin sønn Magne (Sturluson, 1950, s. 107). I Edda slåss Tor svært mye med forskjellige troll og jotner.

Men det er også noen jotner, som æsene ikke kjemper med, men som lever i samfunn med dem. Et eksempel er Loke, som er sønn til Fårbaute jotun, eller Skade, som er datter til Tjatse jotun. (Sturluson, 1950, s. 46, 41–42)

Dverger

Dverger er skapninger som er små av vekst og ser ut som menneske. Det ble trodd at de holder til i fjellet eller under jorden. Dvergene hører hjemme i Svartalvheim. Dvergene ble skapt da Odin, Vile og Ve drepte Yme, i kjøtt hans bodde det mark, og med guders hjelp "hadde de fått vett som mennesker og menneskeskikkelse" (Sturluson, 1950, s. 30). Dverger er kjent som skapninger med stor rikdom. De var gode smeder (de smidde hammeren Mjolne for Tor, og gullringen Draupne, som hver niende natt laget åtte ringer til, men disse ringene hadde ikke selv den samme trolldomen til å lage nye, Odins spyd Gungne, som aldri bommer). Mest kjent av dvergene var Ivalde og hans sønner, Brok og Sindre (Brok og Sindre var de som smidde Mjolne og gullringen Draupne). («Store norske leksikon (2005 - 2007): dverger», 2023)

I Snorres Edda nevnes 67 dverger.

Valkyrjer

Valkyrjer er kvinneskikkelser, som "pleier å tjene i Valhall, bære fram drikke og sørge for borddekningen og drikkekarene" (Sturluson, 1950, s. 53). Denne drikken, mjød, er gitt til Einherjer: Odins krigere. Den andre oppgaven deres er å komme til hver strid, hvor de søker og velger dem, som skal komme til Valhall med dem. Det er 12 valkyrjer nevnt i Snorre-Edda. («Store norske leksikon (2005 - 2007); Næss, Ellen Marie: valkyrjer», 2023)

Volver

Volver er et nørront ord for spåkvinne. I Snorres Edda var det bare nevnt en volve - Groa, som ble beskrevet i "Skaldskaparmål", hvor hun prøvde å få ut brynet, som var i Tors hode etter at han slåss med Rungne. (Sturluson, 1950, s. 108) I "Den eldre Edda" kalles første delen "Voluspå", som betyr "volva sin spådom". («Store norske leksikon (2005 - 2007): volve», 2023)

Gygrer

Gygrer betegner som regel skremmende og skrekkelige jotunkvinner. I Snorre-Edda møtes noen av gygrene - f. eks. Hel, datter til Loke som bor i Helheim, eller Angerboda - kvinnen til Loke som hadde han Hel med. («Store norske leksikon (2005 - 2007); Mæhlum, Lars; Næss, Ellen Marie: gyger», 2023)

Troll

I Snorre-Edda er troll alltid fiendene av Tor, som drar forskjellige steder for å slåss med dem. I "Gylves synkverving" var troll nevnt ett sted, som det første trollet i hans ætt:

*“...og alt trollpakk
ætt fra Vilmeid...”*

(Sturluson, 1950, s. 20)

Norner

I denne mytiske verden bor det også norner: møyer "som skaper liv for menneskene" (Sturluson, 1950, s. 33). Normene som bor nær Urds brønn, er Urd, Verdande og Skuld, men det er flere av dem. Det ble ansett at norner kan bli gode og vonde norner, og de hadde forskjellige ting til å si:

“...Gode norner av god ætt skaper god lagnad, men når folk kommer i ulykke, da er det vonde norner som har skylden...”

(Sturlason, 1950, s. 34)

Andre skapninger

Om andre skapninger forteller ikke Snorre mye, men de skildres likevel litt i boka..

Alver er innfødte innbyggere av Alvheim og de deler seg i to grupper: Lysalvene, som “er fagrere enn sol”(Sturluson, 1950, s. 35), og Døkkalvene, eller mørkalvene, som er “svartere enn bek” (Sturluson, 1950, s. 35).

På Yggdrasil bor det noen skapninger, som har en rolle i dette treets liv. En er ormen Nidhogg, som “gnager nedenfra på roten”(Sturluson, 1950, s. 32). Med henne også var nevnt andre ormene som ligger under Yggdrasils ask. I greinene på asken sitter en ørn og mellom øynene hans sitter en hauk som heter Vedrfolne. Mellom Nidhogg og Vedrfolne renner en ekorn som heter Ratatosk som bærer avindsord til dem; fire hjorter: Dâin, Dvalin, Dynøyrr og Duratro biter lauv av Yggdrasil. (Sturluson, 1950, s. 34)

I Edda var også nevnt tre ulver: Fenre, Skoll og Hate. Fenre (også kjent som Fenrisulven) er sønn til Loke og jotnen Angerboda, som bodde i Jotunheimen. Fenrisulven ble tatt med av æsene i Åsgard, hvor han ble fødd av Ty, som var den eneste “som hadde mot til å gi ham mat”(Sturluson, 1950, s. 47). Etter hvert vokste Fenrisulven seg så stor at han kunne bli en ulykke for æsene, og æsene ville derfor lenke ham fast, for å vente på Ragnarok. (Sturluson, 1950, s. 47–50)

Skoll og Hate er to ulver, som jager etter Sol og Måne på himmelen. (Sturluson, 1950, s. 27)

Menneskene bor i Midgard, altså den verden som finnes mellom andre verdener. Odin, Vile og Ve var de som skapte Ask og Embla, og av dem er menneskeætten kommet, “den som ble gitt å bo innenfor Midgard”. (Sturluson, 1950, s. 25)

4. Metode og materiale

Teoridelen har først og fremst gitt en bakgrunn om den gudeverden jeg undersøker. I utgangspunktet var det utfordrende å finne en måte å nærme seg spørsmålet om hva det vil si at en gud er minst kjent. Jeg har derfor valgt en konkret og enkelt definisjon og tilsvarende metode: jeg vil finne ut hvilke æser som er minst nevnt hos Snorre og deretter se hva vi vet om dem. Når ordet “gud” nevnes og det aktuelle temaet er norrøn mytologi, er det svært sannsynlig at det som menes med ordet er æser: Odin, Tor, Loke osv. Derfor har jeg i min oppgave valgt å avgrense “gud” til å gjelde æsene. Ved å regne “guder” som synonymt med “æser” har jeg et tydeligere kriterium for hva jeg mener med de minst kjente gudene.

Som hovedmetode har jeg derfor brukt en statistisk oversikt over nevninger av navnene, inklusive indirekte (i form av pronomen som han, henne osv.), slik det forekommer i mitt materiale. For dette formålet laget jeg en tabell over alle navnene vi møter på i denne delen. Tallet står for antall setninger hvor disse navnene var omtalt. Deretter analyserte jeg opplysningene i tabellen og forsøkte å trekke konklusjoner om hvem de minst kjente gudene i denne forstand var og hvor mye informasjon vi kunne finne om dem, først gjennom konteksten i hovedkilden og deretter gjennom et søk etter andre kilder.

Som hovedkilde har jeg brukt Snorre Sturlasons “Edda”, og jeg har av praktiske grunner (jeg har ikke forutsetninger for å arbeide med den norrøne originalteksten) forholdt meg til oversettelsen til bokmål ved Anne Holtmark fra 1950.

4.1. Materiale

Boka er delt i to deler: den først innledet “Her begynner Gylves synkverving” (heretter kalt “Gylves synkverving”) og andre er nevnet “Skaldskaparmål”. I den første delen av boka er det fortalt om verdens skapelse i den norrøne mytologien og om noen av de primære gudene (Tor, Odin, Balder osv.), om verdens struktur, om verdens ende og hva som skal komme etter Ragnarok.

Det andre delen, “Skaldskaparmål”, forteller om gudene fra den første delen, og også om noen andre guder, mennesker, jotner osv. “Skaldskaparmål” blir også beskrevet som delen “om diktekunst”, som gir oss forståelse av denne delen som lærebok for andre diktere, eller som de ble kalt, skaldene på denne tida. I “Skaldskaparmål” beskrives skaldens diktekunst og

forskjellige muligheter for skriving (billeddanning, sammenlikning osv.). Denne ferdigheten beviser dikterens erfaring i forståelse av kultur, steder, navn og diktekunst.

I den første delen av boka “Gylves synkverving” er hovedpersonen kong Gylve, som vil høre fra gudene om verden og om skapelsen av den, om andre raser som bor i verden, og derfor kommer han til Åsgard. Der møter han tre fortellerne som beretter for Gylve om alt som han vil høre om og svarer på spørsmålene som han samtidig stiller.

I den andre delen av boka, “Skaldskaparmål”, er hovedpersonene Æge og Brage, en jotun og en ås. Æge kan bruke trolldom, og da han kom til Åsgard, ble han møtt av 12 guder. Etterpå ville Brage, en av disse gudene, drikke med ham og fortelle ham forskjellige historier. For Brage er guden for poesi og for skaldene, han snakket til Æge om de mange formene for skaldskap.

4.2. Metode

Mitt utgangspunkt er en systematisk lesing av Gylves synkverving og Skaldskaparmål. Som forskningsmetode i lesingen av tekstene, har jeg skrevet ut alle gudenes navn (Tor, Odin, Loke osv.) og alle pronomener (han, hun, henne osv.) og alle andre personlige begreper (Tors sønn osv.). I denne statistikken har jeg også inkludert navn på hester (Sleipne, Hovvarpne), ormer (Nidhogg, Gråbak), hjorter (Duratro, Dunøyr) og andre levende vesener vi møter på i denne verden. Med i statistikken er ikke navn på gjenstander (Draupne-ringen, Fjell-Fedje ambolt) og våpen (hammeren Mjolne, spydet Gungne osv.), og heller ikke stedsnavn (Valhall, Yggdrasil) eller andre naturobjekter (elver, brønner). Etter opptellingen har jeg tall som beskriver hvor mange setninger de aktuelle navnebærerene forekommer i.

Ved opptellingen ble følgende system brukt: hver gang jeg møtte på et navn i teksten, ble dette skrevet inn i et regneark (jeg brukte Google Sheet), som var inndelt med gudenes navn nedover og bokens sider bortover, slik at jeg hver gang kunne skrive inn tallene i riktig celle.

A1		fx NAVN / SIDE																																																																					
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	AA	AB	AC	AD	AE	AF	AG	AH	AI	AJ	AK	AL	AM	AN	AO	AP	AQ	AR	AS	AT	AU	AV	AW	AX	AY	AZ																			
1	NAVN / SIDE		37	2660	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61																			
2	Navn	Rase	19																																																																				
285	Fjalar	Dverger		12																																																																			
286	Jamnhá	Æser		12		1	1	1	1		1	1										1																																																	
287	Skirne	Menneske		12																																																																			
288	Geirred	Jotner		13																																																																			
289	Surt	Blandingsrase		13																																																																			
290	Hermod	Æser		14																																																																			
291	Ty	Æser		14																																																																			
292	Vidar	Æser		14																																																																			
293	Harde	Menneske		15																																																																			
294	Heimdall	Æser		15																																																																			
295	Hegne	Menneske		15																																																																			
296	Jormunrek	Menneske		15																																																																			
297	Reidmar	Menneske		15																																																																			
298	Adils	Menneske		16																																																																			
299	Hedin	Menneske		16																																																																			
300	Hegne (konge)	Menneske		16																																																																			
301	Sorle	Menneske		16																																																																			
302	Hel	Gyger		17																																																																			
303	Idun	Æser		17																																																																			
304	Skade	Jotner		17																																																																			
305	Hyme	Jotner		18																																																																			
306	Ve	Æser		18																																																																			
307	Vili	Æser		18																																																																			
308	Yme (Aurgelme)	Jotner		19																																																																			
309	Brokk	Dverger		20																																																																			
310	Æge	Menneske		20																																																																			
311	Gunmar	Menneske		21																																																																			
312	Regin	Menneske		21																																																																			
313	Frigg	Æser		22																																																																			
314	Gudrun	Menneske		22																																																																			
315	Tjatse	Jotner		22																																																																			
316	Brage	Æser		23																																																																			
317	Frøya	Vaner		23																																																																			

Figur 1. Utsnitt av regnearket med opptelling.

Som resultat av undersøkelsen fant jeg 337 forskjellige navn omtalt totalt 2660 ganger. Antall navn som bare forekom én gang i teksten, er 165, mens 33 navn forekommer to ganger. Den vanligste grunnen til at navn bare forekommer en gang er at mange av navnene ble omtalt som fedre av personer (f. eks. “... *Vindsval; han er sønn til Våsad...*” (Sturlason, 1950, s. 37). Mange av navnene tilhører også valkyrjer og dverger (det var 56 dverger som ble nevntbare en gang).

I tekstene forekom det også identiske navn, som lett kan oppfattes som feil i statistikken, men der navnene tilhører forskjellige personer. For eksempel møter vi navnet Sigmund fire ganger i teksten, men i statistikken deles det mellom to forskjellige personer. Den første Sigmund ble kalt Sigmund Volsungssønn, han er far til den andre personen i tekstene, Sigurd, som hadde en sønn, som også heter Sigmund:

“...Der tok han i lære Sigurd, sønn til

Sigmund Volsungssønn og Hjordis Øylimesdatter...” ;

(Sturlason, 1950, s. 132)

Her ser vi at den første Sigmund har farens navn etter hans første navn. Det hjelper oss å skille mellom to forskjellige Sigmunder:

“...Sigurd hadde to barn med Gudrun, det var Sigmund og Svanhild...”

(Sturlason, 1950, s. 135)

Her ser vi altså at den annen Sigmund er sønn til Sigurd, og derfor er det to identiske navn i tabellen.

I tekstene forekommer det også mange pronomener, som karakteriserer grupper av personer. For å forstå, når vi kan regne dem med i statistikken, og når vi ikke skal ha dem med, må vi forstå om det er snakk om personer, som vi vet hvem er, eller om de viser til personer, som vi ikke vet noe om.

Som eksempel kan vi ta en historie om Tor, når han kom til Utgarda-Loke med andre personer – Loke, Tjalve og Roskva. Her bruker dikteren pronomenet “de” for å beskrive denne gruppen. Og ettersom vi vet størrelse på gruppen, kan vi forstå hvem det er snakk om:

“...og der gikk de opp: Tor og Loke, og Tjalve, og Roskva...”

(Sturlason, 1950, s. 73)

Når de har brukt pronomenet “de” og vi kan forstå hvem det er snakk om, og når dette pronomenet brukes i det påfølgende, vet vi altså hvem personene som ble beskrevet er.

Noen ganger er det vanskelig eller umulig å si, hvem som blir omtalt, og derfor kan ikke disse pronomenene inkluderes i statistikken:

“...Nå ble æsene redde for at de ikke skulle få bundet ulven...”

(Sturlason, 1950, s. 48)

Her finner vi ordet “æsene”, som beskriver gruppen av guder, og i denne situasjon kan vi ikke si noe om hvem disse gudene er: det er mulig at det beskriver konkrete guder, som deretter blir nevnt, eller det beskriver ALLE æsene som bor i Åsgard, og vi kan ikke vite navnene på alle som var der, og derfor er ikke formuleringen “æsene” eller pronomen som viser til dette tatt med i statistikken.

I lesningsprosessen møtte jeg på veldig mange setninger med pronomener som refererer til to eller flere personer eller vesener. Det kan være navn og pronomen, pronomen og kjenning osv:

“...Det sitter to ravner på akslene hans, de hvisker

ham i ørene alt som hender og som de ser og hører...”

(Sturlason, 1950, s. 57)

Her ser vi et eksempel, hvor det snakkes om Odins ravner, og om hvilken rolle de har. I denne setningen er det fire pronomener og en kjenning. For å forstå hvem det er snakk om, trenger vi konteksten. I denne setningen kan vi forstå at det snakkes om Odin og ravnene hans, Hugin og Munin. Odin var det tale om før, mens ravnene nevnes for første gang. Vi vet fortsatt ikke navnene deres, men vi vet at de er ravner. I neste setning står det at ravnenes navn er Hugin og Munin. I statistikken må det da gis poeng for dem i begge setninger, fordi vi i første setning har informasjon om ravnene, og først deretter kommer navnene deres. Dette er et eksempel på kjenning. Kjenning kan komme før et navn er nevnt, og etterpå må vi lese setningen en gang til for å forstå om er det samme person som det ble skrevet om før, eller om disse pronomene forholder seg til andre personer. I denne setningen viser pronomenerne “hans” og “ham” til Odin, mens pronomenerne “de” viser til ravnene.

Når setninger har mer enn ett pronomener eller navn, som viser til en og samme person, gis det bare ett poeng:

“...Odin må min tro være en stor høvding, siden han styrer så stor en hær...”

(Sturlason, 1950, s. 58)

Her er Odin nevnt to ganger: den ene ved fullt navn, den andre som pronomener, som viser til ham. I statistikken beregnes nevningen per setning, og derfor gir denne setningen bare ett poeng i statistikken.

Det blir dermed viktig å forstå hva en setning i denne sammenhengen er, ettersom vi følger en setningsberegningemetode. Setningen er i denne konteksten en periode, altså en enhet, som slutter med punktum. Komma og semikolon regnes derfor ikke som setningsslutt:

“...Da svarte Frøy; han sa at han hadde sett en så vakker kvinne, og han var så sorgfull for hennes skyld at han ikke kom til å leve lenge om han ikke fikk henne...”

(Sturlason, 1950, s. 54)

Her er navnet Frøy brukt fem ganger, men ettersom bare setninger, som slutter med punktum regnes med, og komma og semikolon ignoreres, får de i statistikken da bare ett poeng.

Kolon har to muligheter for beregning: når det forekommer inne i en setning i teksten, regnes det påfølgende ikke som en ny setning, fordi kolon markerer oppramsing av informasjon, som kommer etter det:

“...renner det ut derfra elver som heter så: Sid, Vid, Sökin, Eikin, Sval, Gunntrå...”

(Sturlason, 1950, s. 58)

Som unntak beregnes kolon, som kommer før poetiske tekster, fordi vers regnes som egen tekstenhet:

“..Men da Njord kom tilbake fra fjellet til Noatun, kvad han dette:

Jeg er lei fjellet,

var ikke lenger der,

bare ni netter;...”

(Sturlason, 1950, s. 42)

Her beregnes navn i setningen og pronomen i diktet, så det gir to poeng.

Noen av gudene har også mer enn ett navn. Dette kan være navn som guden bruker om seg selv eller som andre omtaler han/henne med. I denne situasjonen må vi forstå om dette er ett av navnene til en gud, som har mange navn, eller om det er en annen person. For eksempel har Odin veldig mange navn, både som han bruker om seg selv og som han blir kalt av andre:

“Jeg kalte meg Grim

og Ganglere,

Herjan, Hjalmbere,

Tekk, Tredje...”

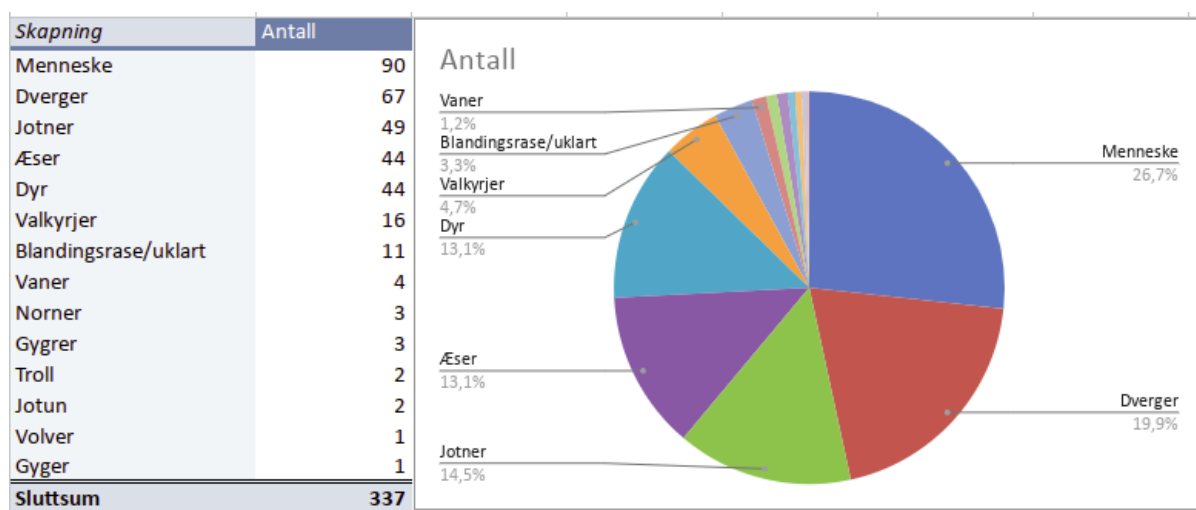
(Sturlason, 1950, s. 38)

Hvis disse navnene forekommer i samme setning eller i samme diktdelen, regnes bare ett av navnene med. I denne diktdelen er det Grim, men dette er et navn for Odin, så i statistikken regnes det ett poeng for Odin.

5. Analyse

Som mitt viktigste forskningsverktøy har jeg brukt en statistisk tabell, med informasjon om gudenes navn og hvor mange ganger de er nevnt i diktverket (setninger der de blir nevnt direkte eller indirekte). Som praktisk definisjon på de “minst kjente gudene” har jeg begrenset meg til å se på personer som forekommer en, to eller maksimalt tre ganger i teksten. Deretter har jeg sortert bort personer som ikke er av åsa-ætt. Tabellen forteller oss at det er 337 personer som ble nevnt i teksten. 44 av disse er æser. 165 personer var nevnt en gang. Videre er det 33 personer som blir omtalt to ganger og 15 personer som blir omtalt tre ganger. For å beskrive disse personene har jeg som primærkilder brukt “Edda” og bøker av andre forfattere om nordiske guder og mytologi. Først vil jeg oppsummere hovedresultater fra opptellingen, deretter går jeg detaljert inn på æsene som bare blir omtalt en, to eller tre ganger.

5.1. Oppsummering av opptellingen

Figur 2. Nøkkeltall fra opptellingen av levende vesener i Snorre-Edda.

Figuren over viser fordelingen mellom de ulike rasene av skapninger. Tabellen under ser bare på de 44 æsene og hvor mange ganger de er nevnt.

249 Tor
159 Odin (Allfar)
68 Hå
48 Balder
23 Brage
22 Frigg
18 Ve
18 Vili
17 Idun
15 Heimdall
14 Hermod
14 Ty
14 Vidar
12 Jamnhå
11 Tredje
10 Hod
10 Siv
9 Magne
8 Våle
7 Gevjon
7 Ull
5 Forsete
5 Gnå
5 Vingne
4 Bil
4 Fulla
4 Nanna
3 Dag
3 Skjold
2 Andrimne
2 Fridleiv
2 Jarnsida
2 Lin
2 Mode
2 Neps
2 Vår
1 Delling
1 Eir
1 Lovn
1 Sjojn
1 Snotra
1 Syn
1 Såga

Tabell 1. Nevninger av æsene.

5.2. De minst kjente gudene

Delling (Dellingr)

Delling er en av personene, som det ikke blir snakket mye om. Hans navn møter vi i delen som beskriver jotnen Natt, og der skrives at Delling var gift med henne:

“...Sist ble hun gift med Delling, og han var av Åsa-ætt...”

(Sturlason, 1950, s. 26)

Delling er også far til Dag, som er datter til Natt, dette står i samme setning. Etter dette står det ingenting som beskriver ham nærmere.

Vi kan forutsett at Dellings viktighet ikke er som aktør, med en konkret rolle å spille i denne verden, men mer som person av åsa-ætt. Denne forutsetningen baserer seg på at det er to ting vi vet om ham: for det første at han er far til Dag, og for det andre – at han er av åsa-ætt, og alt dette vet vi fra i én setning. Samtidig forstår vi av skildringen av Dag under at ætten til Delling er lys og vakker.

I Tylden, 1964 og Munch, 1996 beskrives også at Delling er far til Dag og at han er gift med Natt og ingenting mer.

Dag (Dag)

Dag er sønn til Delling og Natt. Han er halvt jotun og halvt ås: hans far er av åsa-ætt, hans mor er av jotun-ætt. Dag var veldig fin å se på, som beskrevet her:

“...deres sønn var Dag, og han var lys og vakker som farsætt...”

(Sturlason, 1950, s. 26)

Denne beskrivelse kan vi også jamføre med hans rolle:

“...Nå tok Allfar Natt og sønnen hennes, Dag, og ga dem to hester og to kjerrer og sendte dem opp på himmelen for at de skulle ri rundt jorden hver døgn... Den hesten Dag har, heter Skinfakse, og hele luften og jorden blir lys av fakset hans...”

(Sturlason, 1950, s. 26)

Såga (Sága)

Såga er en av de 14 åsynjene som blir nevnt av Hå, da Ganglere spør om kvinne-gudene i Åsgard. Hun er beskrevet i én eneste setning, hvor det står om stedet der hun bor:

“...En annen heter Såga, hun bor på Søkkvabekk, det er også et stort sted...”

(Sturlason, 1950, s. 51)

Sitatet gir ingen opplysninger om hvem denne åsynjen er eller hva hennes rolle var. Et søk i andre bøker gir oss litt mer informasjon om henne. I Ragnar Hovlands bok "Norrøne gudar" står det:

“...Frigg er kanskje også identisk med åsynja Såga, som bur i Søkkvabekk.

Med henne drikk Odin vin av gylne beger...”

(Hovland, 1996, s. 66)

Og virkelig, i Per Tyldens bok “Edda-kvede” finner vi episoden, hvor Odin var med Såga:

“...der Odin og Såga

drikk alle dagar

glade or gullkjeri...”

(Tylden, 1964, s. 41)

Også i her finner vi en merknad om Såga:

“...Såga, visstnok eit anna navn på Frigg...”

(Tylden, 1964, s. 225)

Når navn Såga mente som andre navn til Frigg, Odins kvinne. I "Norrøne gudar" legges det til grunn at Såga kanskje er "identisk" med Frigg, samtidig som hun også listes opp separat, og i "Edda-kvede" er det anmerket, at Såga er et navn på Frigg. Denne oppfatningen kommer av at begge to gudinner var med Odin. Men hos Snorre Sturlasons finner vi likevel beskrivelsen av Frigg separat, med en annen gård:

*"...Frigg er den fornemste, hun har en gård som heter Fensaler (Myrsaler),
og det er en gild gård..."*

(Sturlason, 1950, s. 51)

Eir (Eir)

Eir er også en av de 14 gudinnene av Åsgard som Hå nevner. I boka sies det at hun er en god lege:

"...En tredje er Eir, hun er framifrå god lege..."

(Sturlason, 1950, s. 51)

Her ser vi at hun har en konkret rolle – hun er lege, men boka sier ikke noe om hvem hun har pleiet. Det er ingen andre opplysninger om denne gudinnen.

Sjovn (Sjöfn)

Det sjuende av gudinnene tar hånd om hugen til menneskene:

"...En syvende er Sjovn, hun passer på å snu hugen til kjærlighet både hos kvinner og karfolk, og av hennes navn blir elskhugen kalt "sjovner"..."

(Sturlason, 1950, s. 51)

Denne gudinnen har dermed også en konkret rolle i mytologien, men i boka gjengir ikke noen episoder om hennes gjerninger. Også i Munch, 1996 og Hovland 1996 og nevner hennes rolle uten å nevne noen gjerninger.

Lovn (Lofn)

Den åttende av gudinnene, passer på i likhet med Sjovn også på kjærligheten mellom mennesker og sørger for at elskende skal få hverandre:

“...En åttende er Lovn; hun er så snild og god å be til, for hun får lov av Frigg og Allfar til at menn og kvinner skal få hverandre om det ellers er forbudt eller nektet tvert...”

(Sturlason, 1950, s. 52)

Lovn og Sjoyn er to gudinjer, som arbeider sammen og har nok samme rolle i mytologi, når Sjoyn begynner prosessen og Lovn kommer etter.

Var og Vår (Vár ok Vör)

De niende og tiende gudinnene er gudinner av viten. Var er veldig kunnskapsrik og det er ingenting som kan bli skjules for henne:

“...En tiende er Var, hun er klok og spør seg for, slik at det ikke er mulig å skjule noe for henne...”

(Sturlason, 1950, s. 52)

Hun er veldig lik Vår, som hører på løfter mellom menn og kvinner:

“...hun hører på eder menn sverger hverandre og på løfter mellom menn og kvinner,...”

(Sturlason, 1950, s. 52)

Vår og Var spiller i en viss mening samme rolle, fordi begge hører på andre og vet mye av det, som hender mellom menneskene.

Syn (Syn)

Den ellevte gudinnen Syn er vokter av dører og stenger ute alle, som ikke er velkomne:

“...En ellevte er Syn; hun vokter døren i hver hall og stenger for det som ikke skal gå inn, og på tinget er hun satt til vern mot saker som hun vil avsanne...”

(Sturlason, 1950, s. 52)

Snotra (Snotra)

Den trettende gudinnen Snotra er kjent for sin klokskap og veltalenhet:

“...En trettende er Snotra; hun er klok og veltalende...”

(Sturlason, 1950, s. 52)

Av hennes navn kom det ifølge Snorre at kloke mennesker ble kalt “snort”, og det er alt vi finner om henne. Hun minner dermed om Delling, de har en rolle i mytologien, som representanter for noe de beskriver, men de er ikke viktige for historien.

Rind (Rindr)

Rind er åsynje, mor til Åle eller Våle, som hun fikk med Odin. I denne teksten har hun ikke noen rolle, men hun har en historie.

I hovedteksten “Edda” er det veldig lite opplysninger om henne, bare at hun regnes som åsynje og at Våle er hennes sønn:

“...og Rind, som er mor til Våle, blir også regnet blant åsynjene.”

(Sturlason, 1950, s. 54)

Her finner vi likevel mer om hennes fortid i annen litteratur. “Norrøne gudar” forteller om Odins reise i Russland til kongen Ho for å forføre Rind, og med hjelp av forkledning kunne Odin voldta henne og deretter ble Våle født. (Hovland, 1996, s. 81)

Også om dette finner vi mer i “Edda-kvede” og der ble skrevet følgende:

“Rind, ei gudinne som vart vunnen av Odin ved seidtrulldom.”

(Tylden, 1964, s. 230)

Vi får likevel ikke vite mer om hennes fortid, men derimot om hennes rase. Som vi allerede har sett, i Snorre Sturlasons “Edda” (Sturlason, 1950) var Rind nevnt som åsynje, men andre bøker gir andre opplysninger. I “Norrøne gudar” (Hovland, 1996) står det at hun bodde i Russland, som ikke er et mytologisk sted, men et virkelig rike i vår verden, og det kan få oss til å tenke på henne som menneske. I en tredje bok, i “Norrøne gude- og heltesagn” (Munch, 1996), står det at hun er av jotun-ætt:

“...Hans medhustruer er jotunkvinnene Grid og Rind...”

(Munch, 1996, s. 68)

Rind framstår dermed som en person av tre raser: menneske, jotun og åsynje, hver bok gir oss forskjellige ting. Om vi prøver å finne et kanonisert svar, må vi tenke på hva som er hovedkilden – Snorre Sturlasons “Edda” (Sturlason, 1950), hvor det meste av kunnskapen vår

om den norrøne mytologi kom fra, og dette er dermed den kilden med mest autoritet som vi kan referere til. Når det står der at Rind er en åsynje, må vi også legge dette til grunn.

Noss (Hnoss)

Noss er halvt menneske og halvt gudinne, fordi hennes foreldre var gudinnen Frøya og mennesket Od. Hun har også gitt navn til ting som er veldig vakre:

*“...hun er så vakker at etter henne blir alle slike ting som er vakre og kostbare, kalt
“noss”...”*

(Sturlason, 1950, s. 51)

Lin (Hlín)

En tolvte av gudinnene, hun tjener Frigg og hennes formål er å vokte dem som Frigg ber henne passe på:

“...hun er satt til å vokte dem som Frigg vil verne mot en eller annen fare;...”

(Sturlason, 1950, s. 52)

Etter henne beskrives også mennesket som får hjelp:

“...derav kommer ordtaket at en som slipper unna “leiner”...”

(Sturlason, 1950, s. 52)

Også finnes i “Edda” en poetiske delen, hvor hun ble beskrevet:

*“...Da gråter Lin
for annen gang
når Odin går
til strid mot ulven
og Beles lyse
bane mot Surt...”*

(Sturlason, 1950, s. 89)

Det sies at Lin gråter “for annen gang”, og det betyr at det var noe før dette. Så vidt jeg kjenner til er den første gangen, når Balder blir skutt av Hod. Balder var sendt til Helheim, og for å få ham tilbake, måtte alle vise at han er viktig, og derfor sa Hel:

“...hvis alle ting i verden, levende som døde, gråter over ham, da skal han få vende hjem til æsene...”

(Sturlason, 1950, s. 82)

Dette var første gang Lin gråt. Da Lin vokter alle som Frigg sier henne om, kan det bli betinget at Lins gråten varsler død av noen viktig. Det hendte med Odin og Balder, som ble veldig viktig for æsene.

I “Edda-kvede” det var skrevet:

“...Lin, navn på Frigg...”

(Tylden, 1964, s. 222)

I andre bøkene var det ikke skrevet ingenting nytt om Lin, og denne fakten kan bli ikke sjekket, men i Snorres “Edda” Lin er andre gudinne, så kanon er det, at hun og Frigg er forskjellige gudinner.

Andrimne (Andhrímnir)

Andrimne er kokken i Valhall, som kokker for einherjene (se under “valkyrjer”) i Eldrimne-kjelen. Andrimne koker galten Særimne for dem hver dag, og “om kvelden er den hel igjen”. (Sturlason, 1950, s. 64)

Denne guden har ikke noen viktig rolle i tekstene, og det var ingenting nytt om ham i de andre bøkene som ble brukt i forskningen.

Neps (Neps)

Det er ikke noen kunnskap om denne guden, og derfor er det ikke visst hvem han er. I bøkene, som jeg tar informasjon fra, var det bare skrevet at Neps er Nannas far. (Sturlason, 1950, s. 46, 81)

Mode (Móði)

Mode er en av sønnene, som Tor hadde med Siv. I “Edda” står det at Mode sammen med sin mer kjente bror Magne skal overleve Ragnarok, og at de etter sin fars død skal ha Mjolne-hammeren. (Sturlason, 1950, s. 92)

Jarnsida (Járnsöxu)

Jarnsida er mor til Magne og Tors kvinne. Hun er jotun. I “Edda” møter vi henne én gang der Magne blir beskrevet:

“...Da kom Magne, sønn til Tor og Jarnsida...”

(Sturlason, 1950, s. 107)

I noen andre kilder finnes hun også, men da under et annet navn – Jarnsaksa. I tre kilder (Tylden 1964, Hovland 1996 og Munch 1996) kalles hun Jarnsaksa, i Snorre-Edda - Jarnsida, mens i “Vikingenes guder” (Sturluson, 1995) omtales hun ikke. Denne forskjellen kan avhenge av materialet som ble brukt i lesning og oversettelse.

Skjold (Skjöldr)

Skjold er en av Odins sønner, han er den første kongen fra skjoldsungenes ætt. (Sturluson, 1950, s. 142).

Om Skjold er det lite informasjon i bøkene. Det, som er vet, er at Skjold var konge til danske rike Gotland, han hadde sønn som heter Fridleiv (Sturluson, 1950, s. 142) og var gift med åsynje Gevjon (Munch, 1996, s. 80).

Mer om Skjoldsungene

I boka “Fróði – ex uno plures...” skriver Claus Krag: “Skjoldungetalet er en konstruksjon, kanskje det første lange ættetel i islandsk litteratur”. Boka beskriver dette ættetrees historie. (Krag, 1990, s. 12)

Fridleiv var den andre kongen etter sin far, Skjold, som var sønn av Odin i “Edda”(Sturlason, 1950, s. 142) . Etter Fridleiv fulgte hans sønn, Frode, og etter ham kom Frode den andre og helt opp til Frode V. Denne fulle lista inneholder 18 navn og begynner med Odin, som er den eldste av denne ætten, og slutter med Harald Hildetann. I denne lista møter vi noen av de samme navnene, for eksempel var det to konger ved navn Fridleiv, fem konger ved navn Frode. (Krag, 1990, s. 11) Denne lista bygger på nordisk tradisjon og har forskjellige navn i andre regioner. I “Edda” var nevnt Fridleiv, som er tredje i denne ættetree. og han er av åsaætt. Hva er forholdet mellom myte og virkelighet? Vi møter Fridleiv både i “Edda” og blant levende mennesker, og dette krever en forklaring på navnet kommer fra.

I “*Fróði – ex uno plures : skjoldungetalet som sagnhistorie og konstruksjon*” undersøker Claus Krag historien om Frode, den tredje kongen av Gotland og hans ætt. Der finnes også opplysninger om andre konger, blant annet litt om Fridleiv, som figurerer i Snorre Sturlasons “Edda. Som hovedkilde har han Saxo Grammaticus’ bok, som heter “*Saxonis Gesta Danorum*”. Der skriver Saxo Grammaticus om Frode og hans liv, og nevner også personer som tilhører denne ætten. (Krag, 1990, s. 17)

Claus Krag skriver at Saxo G. omtalte Frode, også skrevet Frotho, som sønn av Hadingus, sønn av Gram, sønn av Skioldus, som var sønn av Lothus. Her finner vi navn som minner svært om de vi finner som ble funnet i “Edda”: Frode og Frotho, Skjold og Skiold. Om Fridleiv selv, som i Saxo G.-s bok er far til Frode, står det ingenting, men hans navn kommer senere i omtale av Frotho III. Fridleiv er far til Frotho III og Frotho IV, med den latinske formen Fridlevus (jmfør norrøn form FriðlæifR). (Krag, 1990, s. 20)

Krag viser at denne ættens historie var funnet i tre forskjellige versjoner, og dermed blir også navnene i rekken skal bli forskjellige. Claus Krag har sett på tre versjoner, og Fridleiv figurerer i denne lista noen ganger: i første versjonen av Saxo Grammaticus Frotho III og Frotho IV er sønnene til Fridleiv; i tredje versjonen av Sven Aggesøn er dette ulikt: Fridleiv var sønn til Frotho III, her kalt Frothi III, og var far til Frothi IV. I andre versjoner som i Krag boka nevnes *Skj.s./R.D.F.* har også navnene annen skrivemåte, Frodo er en form av Frodes navn. I denne versjonen møter vi enda en Fridleiv, denne gangen som far til Frodo I, den annen Fridleiv kommer senere i rekken som sønn til Frodo III og far til Frodo IV, liksom i Sven Aggesøn versjon.

(Krag, 1990, s. 35)

Fridleiv (Friðleifr)

Fridleiv er ås, sønn til Skjold, som er sønn til Odin. Fridleiv er konge av ætten som går under navnet “skjoldsungene”, den første av denne ætten var hans far, som var konge av det danske riket som den gang het Gotland. I “Edda” skrives det at Fridleiv hadde en sønn, som heter Frode, og han “tok kongedømme etter faren”. Om Fridleiv selv er det ikke flere opplysninger i bøkene, som jeg har brukt for undersøkelse. (Sturlason, 1950, s. 142)

Oppsummering av nøkkelopplysninger

Navn	Rase	Kjønn	Slektskap	Rolle
Delling	ås	mann	gift med Natt, far til Dag	ingen opplysninger
Dag	ås/jotun	mann	sønn av Natt og Delling	lys og vakker, rir hesten Skinfakse
Såga	åsynje	kvinne	ikke nevnt	bor i Søkkvabekk
Eir	åsynje	kvinne	ikke nevnt	lege
Sjovn	åsynje	kvinne	ikke nevnt	passer på å snu hugen til kjærlighet
Lovn	åsynje	kvinne	ikke nevnt	sørger for at elskende skal få hverandre
Var	åsynje	kvinne	ikke nevnt	klok og spør seg for
Vår	åsynje	kvinne	ikke nevnt	hører på løfter mellom menn og kvinner
Syn	åsynje	kvinne	ikke nevnt	vokter av dører og stenger ute alle, som ikke er velkomne
Rind	åsynje	kvinne	mor til Åle eller Våle	ingen opplysninger
Noss	åsynje/menneske	kvinne	datter til Frøya og Od	vakker
Lin	åsynje	kvinne	ikke nevnt	satt til å vokte dem som Frigg vil verne

Andrimne	ås	mann	ikke nevnt	kokken i Valhall
Neps	ås	mann	far til Nanna Nepsdatter	ingen opplysninger
Mode	ås	mann	sønn til Tor og Siv	skal overleve Ragnarok, skal ha Mjolne
Jarnsida	åsynje	kvinne	kvinne til Tor, mor til Magne	ingen opplysninger
Skjold	ås	mann	sønn til Odin, far til Fridleiv	første konge av Gotland
Fridleiv	ås/menneske	mann	sønn til Skjold	konge av Gotland

Tabell 2. Oppsummering av nøkkelopplysninger

Kjønn	Sum	Slektskap ikke nevnt	Slektskap nevnt	Rolle ikke nevnt	Rolle nevnt
Menn	7	1	6	2	5
Kvinner	11	8	3	2	9
SUM	18	9	9	4	14

Tabell 3. Summering av nøkkelopplysninger etter kjønn, slektskap og rolle

Konklusjon

Formålet med min bacheloroppgave var å gjøre en systematisk undersøkelse av de minst kjent gudene fra skandinavisk mytologi i Snorre Sturlasons “Edda”-dikting. Som resultat har jeg analysert 18 forskjellige guder, som ble funnet i boka. Om noen av gudene fant jeg bare informasjon i hovedkilden, mens andre har en rik historie i andre kilder.

Av de 18 gudene (æsene) som oppfylte kriteriene var 11 kvinner (åsynjer) og sju menn. Fire var bare til stede fordi de var i slekt med andre (far til, sønn av etc.), mens 14 hadde en funksjon eller rolle som symbol eller i fortellinger. Av dem som hadde en funksjon var fem menn og ni kvinner. Interessante statistiske forskjeller mellom kjønnene kom også fram (se tabell 3) over.

Av de 18 gudene var det seks som jeg kunne funnet flere opplysninger om i andre kilder, mens 12 bare er kjent fra Snorre eller bare hadde samme opplysningene i andre kilder.

Som resultat av min forskning kunne jeg formulere en presis betydning av “de minst kjente gudene” og systematisere det for å gi spørsmålet et objektivt innhold. I arbeidet fant jeg også og at ulike forfattere har motstridende opplysninger om de samme personene, og jeg har forsøkt å beskrive disse forskjellene.

Oppgaven har gitt meg lyst til å undersøke den norrøne gudeverdenen videre. En vei å gå ville være å gå nærmere inn i “Den eldre edda” som jeg har bare så vidt har nevnt og gjøre en lignende opptelling der. En annen mulighet er å se på stedsnavn som ofte også inneholder navn på guder.

Litteratur

Gaiman, N. (2017). *Norse Mythology* (First Edition). W. W. Norton & Company.

heimskringla.no: Anne Holtsmark biografi. (2023). *Norrøne Tekster og Kvad*.

https://heimskringla.no/wiki/Anne_Holtsmark_biografi

Holtsmark, A. (1970). *Norrøn mytologi: Tro og myter i vikingtiden* (Samlaget).

Hovland, R. (1996). *Norrøne Gudar*. Det Norske Samlaget.

Krag, K. (1990). *Fróði—Ex uno plures: Skjoldungetalet som sagnhistorie og konstruksjon*.

Munch, P. A. (1996). *Norrøne gude- og heltesagn*. Universitetsforl.

utg. ved Jørgen Haavardsholm; billedredaktør: Jørgen Haavardsholm, s. 319 s. ill.).

Universitetsforl. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2008072200014

Mæhlum, Lars: Uppsala universitetsbibliotek. (2023). I *Store norske leksikon på snl.no*.

https://snl.no/Uppsala_universitetsbibliotek

Næss, Ellen Marie: Vaner—I norrøn mytologi. (2023). I *Store norske leksikon på snl.no*.

https://snl.no/vaner_-_i_norr%C3%B8n_mytologi

Skjalden. (2011, juni 1). *Lesser-known Gods | Norse Mythology—Skjalden.com*. Nordic

Culture. <https://skjalden.com/lesser-known-gods-in-norse-mythology/>

Store norske leksikon (2005—2007): Anne Holtsmark. (2023). I *Store norske leksikon på*

snl.no. https://snl.no/Anne_Holtsmark

Store norske leksikon (2005—2007): Den eldre Edda. (2023). I *Store norske leksikon på*

snl.no. https://snl.no/Den_eldre_Edda

Store norske leksikon (2005—2007): Dverger. (2023). I *Store norske leksikon på snl.no*.

<https://snl.no/dverger>

Store norske leksikon (2005—2007); Mæhlum, Lars; Næss, Ellen Marie: Gyger. (2023). I

Store norske leksikon på snl.no. <https://snl.no/gyger>

Store norske leksikon (2005—2007); Næss, Ellen Marie: Jotner. (2023). I *Store norske leksikon på snl.no.* <https://snl.no/jotner>

Store norske leksikon (2005—2007); Næss, Ellen Marie: Valkyrjer. (2023). I *Store norske leksikon på snl.no.* <https://snl.no/valkyrjer>

Store norske leksikon (2005—2007); Næss, Ellen Marie: Æser. (2023). I *Store norske leksikon på snl.no.* <https://snl.no/%C3%A6ser>

Store norske leksikon (2005-2007): Snorre Sturlason. (2009). I *Store Norske Leksikon (snl.no).* https://snl.no/Snorre_Sturlason

Store norske leksikon (2005—2007): Volve. (2023). I *Store norske leksikon på snl.no.* <https://snl.no/volve>

Sturlason, S. (1950). *Edda* (A. Holtsmark, Overs.). Cammermeyer.

https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2010060103036

The Lesser-Known Gods in Tales of Norse Mythology. (2019, juni 6). AleHorn.

<https://www.alehorn.com/blogs/alehorn-viking-blog/the-lesser-known-gods-in-tales-of-norse-mythology>

Tylden, P. (Red.). (1964). *Edda-kvede* (I. Mortensson-Egnund, Overs.; Nummer 5. utg. ved Per Tylden, s. 254 s.). Samlaget.

https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2015062308017

What are some of the Norse gods that are less well-known? (2023, juni 3). Quora.

<https://www.quora.com/What-are-some-of-the-Norse-gods-that-are-less-well-known>

Resümee

Tartu Ülikooli humanitaarteaduste ja kunstide valdkond, maailma keelte ja kultuuride kolledž, skandinavistika osakond

Vähem tuntud vana-skandinaavia jumalad

Snorri-Edda uurimus

Autor Vjatšeslav Stiba, juhendaja Øyvind Rangøy.

Bakalaureusetöö. 52 lk.

Tartu 2023.

Töö “Vähem tuntud vana-skandinaavia jumalad” on uurimistöö, mille eesmärgiks on anda selge sisu mõistele “vähem teatatud norröni jumalad” ja teha selle uuringu põhjal süstemaatilist ülevaadet. Teema oli valitud huvist skandinaavia mütoloogia vastu.

Uurimisküsimused olid: 1.) Mis jumalad on nimetatud Snorri Sturlusoni “Eddas”? 2.) Kes on neist kõige vähem nimetatud jumalad?; 3.) Millised teadmised on meil olemas nende kohta?

Põhiallikana ma kasutasin Snorre Sturlasoni raamatu “Edda” Anne Holtsmarki nüüdisnorra tõlkes. Teised allikad on kasutatud lisainfo leidmiseks. Põhimeetod oli Snorre teksti lugemine ja süstemaatiline nimede tabeli koostamine, kus oli välja kirjutatud kõik nimed, mis olid nimetatud selles raamatus. Selle tabeli põhjal on tehtud järgnev uurimus, kus üritasin statistikale tuginedes leida vastust minu küsimusele. Uurimisobjektiks lähivaatluseks valisin jumalad, kes olid nimetatud kuni kolm korda tekstis.

Tulemuseks tekkis ülevaade sellest, mis jumalad olid raamatus nimetatud, kes olid kõige vähem nimetatud jumalad Snorre Sturlasoni “Edda”-s ja mis teadmised on olemas nende jumalate kohta. Isikunimede arv oli kokku 337. Raamatus oli nimetatud erinevad olendid: aasid (jumalad), vaanid, jotunid, inimesed, loomad jne. Kokku uuring oli tehtud 18 jumalate kohta, 7 meessoost ja 11 naissoost.

Vedlegg

Vedlegg 1. Register over de opptalte navnene

Forskjellige personer med samme navn nevnes separat.

Navn	Rase/type skapning	Sidetall	Sum setninger som nevner dem
Adils	Menneske	148, 149, 150	16
Alltyv	Dverger	30	1
Alv	Dverger	31	1
Alvade	Jotner	98	2
Andrimne	Æser	56	2
Andvare	Dverger	31, 130, 131, 132, 135, 136	10
Angerboda	Jotner	46, 47, 113	3
Arinbaute	Jotner	118	1
Ask	Menneske	25	1
Atle	Menneske	134, 136, 137	9
Aud	Menneske	26	1
Audumla	Dyr	21, 33	4
Augustus	Menneske	142	1
Aurboda	Menneske	54	1
Aurvandil	Jotner	108	4
Balder	Æser	32, 41, 46, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 92, 97, 109, 151	48
Bauge	Jotner	101, 102	11
Beigud	Menneske	149	1
Bele	Menneske	55, 89, 165	4
Belje	Jotner	109, 165	1
Bergelme	Jotner	22	4

Bestla	Jotner	21	1
Bikke	Menneske	138	2
Bil	Æser	26, 27, 53	4
Bivur	Dverger	30	1
Bodvar	Menneske	148	1
Boltorn	Jotner	21	1
Bombur	Dverger	30	1
Bor	Menneske	21, 22, 25	5
Brage	Æser	44, 58, 95, 98, 100, 102, 103, 104, 110, 119, 126, 140, 153, 155	23
Brokk	Dverger	127, 128, 129	20
Bure	Menneske	21	2
Byggmesteren	Blandingsrase/uklart	60, 61	12
Byleist	Jotner	46, 89	2
Båfur	Dverger	30	1
Dag	Æser	26	3
Delling	Æser	26	1
Dolgtvare	Dverger	31	1
Dore	Dverger	31	1
Dunøyr	Dyr	34	1
Duratro	Dyr	34	1
Durin	Dverger	30	2
Duv	Dverger	31	1
Dvalin	Dyr	34	1
Dvalin	Dverger	30, 33	2
Dåin	Dyr	34	1
Dåin	Dverger	30	1
Eikhyrne	Dyr	58	2
Eikinskjalde	Dverger	31	1
Eiliv	Menneske	112	1

Eindride	Jotner	109, 165	1
Eir	Æser	51	1
Eitri	Dverger	127, 128, 129	10
Elde	Jotner	126, 165	1
Elle	Blandingsrase/uklart	72, 73, 75, 165	6
Embla	Menneske	25	1
Erp	Menneske	138, 139, 140	9
Fal	Dverger	31	1
Falhovne	Dyr	32	1
Fenja	Menneske	142, 143, 144, 145, 146, 147, 151	31
Fenres	Dyr	28, 44, 47, 48, 49, 50, 51, 56, 58, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 154	45
File	Dverger	30	1
Fimafeng	Jotner	126, 165	1
Finn	Dverger	31	1
Fjalar	Dverger	99, 100	12
Fjolne	Menneske	142	1
Forsete	Æser	46, 95	5
Freki	Dyr	56	2
Fridleiv	Æser	142, 143	2
Frigg	Æser	25, 38, 51, 52, 78, 79, 80, 81, 82, 89, 95, 110, 126	22
Frode	Blandingsrase/uklart	142, 143, 144, 146, 147	31
Froste	Dverger	31	1
Frøy	Vaner	42, 43, 48, 54, 55, 62, 81, 88, 95, 123, 126, 128, 129	33
Frøya	Vaner	42, 43, 51, 60, 61, 81, 95, 96, 105, 117, 125, 126	23
Fulla	Æser	51, 82, 93, 125	4
Fundin	Dverger	30	1
Fårbaute	Jotner	46, 121	2
Fávne	Menneske	130, 132, 133, 134, 136, 137, 151	23

Galar	Dverger	99, 100	11
Galder-Rogne	Blandingsrase/uklart	113, 165	1
Gandalv	Dverger	30	1
Gandviks	Troll	113	1
Gang	Jotner	98	3
Geirahod	Valkyrjer	53	1
Geirrød	Menneske	38	
Geirrød	Jotner	110, 111, 112, 113	13
Gerd	Menneske	54, 55	5
Gere	Dyr	56	2
Gevjon	Æser	14, 15, 51, 95, 126	7
Gilling	Jotner	99, 100	5
Ginnar	Dverger	31	1
Gisl	Dyr	32	1
Gjalp	Jotner	111, 112	3
Gjuke	Menneske	134, 135, 139, 141	5
Glad	Dyr	32	1
Glase	Menneske	125, 126, 127, 151, 165	5
Glen	Dyr	32	1
Glenn	Menneske	26	1
Gnå	Æser	52, 53	5
Goin	Dyr	34	1
Golin	Dverger	31	1
Goll	Valkyrjer	53	1
Gote	Dyr	135	1
Grane	Dyr	134, 135, 151	6
Gravvitne	Dyr	34, 151, 165	2
Gravvolund	Dyr	34	1
Greip	Jotner	112, 165	1

Grid	Gygrer	111, 115	4
Grimhild	Menneske	134	1
Grip	Blandingsrase/uklart	124, 165	1
Groa	Volver	108, 110	5
Grotte	Menneske	142, 143, 145	5
Gråbak	Dyr	34	1
Gudny	Menneske	134	1
Gudrun	Menneske	134, 135, 136, 137, 138, 139	22
Gullfakse	Dyr	104, 108, 33	3
Gulltopp	Dyr	32	1
Gunn	Valkyrjer	53, 165	1
Gunnar	Menneske	134, 135, 136, 137, 138	21
Gunnlød	Jotner	100, 102	2
Guttorm	Menneske	134, 136, 145	5
Gylle	Dyr	32	1
Gylve (Ganglere)	Menneske	14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 31, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 48, 49, 50, 51, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 76, 77, 78, 83, 85, 90, 91, 92, 93	105
Gyme	Menneske	54	1
Halvdan	Menneske	147, 165	1
Hamde	Menneske	138, 139, 140, 141	15
Hate	Dyr	27, 86, 154	6
Hedin	Menneske	152, 153, 154	16
Heftefile	Dverger	31	1
Heidrun	Dyr	57	2
Heimdall	Æser	44, 45, 81, 87, 88, 89, 95	15
Heime	Menneske	140	1
Hel	Gyger	47, 50, 80, 82, 83, 89, 154, 155, 165	17
Helblinde	Jotner	46	1
Hengekjelf	Menneske	143	1

Hermod	Æser	80, 81, 82, 83	14
Hild	Valkyrjer	53, 134, 135, 136, 152, 154, 155	29
Hjalprek	Menneske	132	1
Hjalte	Menneske	148	1
Hjørdis	Menneske	132	1
Hod	Æser	45, 79, 92	10
Hogne	Menneske	134, 135, 136, 137, 138	15
Hogne (konge)	Menneske	152, 153, 154	16
Holge	Menneske	151	2
Huge	Jotner	70, 74, 165	6
Hugstare	Dverger	31	1
Hyme	Jotner	76, 77, 78, 121	18
Hyrrokkin	Gygrer	80, 81	4
Hærfjotur	Valkyrjer	53	1
Høne	Vaner	41, 42, 95, 96, 121, 123, 130, 131	28
Hå	Æser	16, 17, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 49, 50, 51, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 76, 77, 78, 83, 85, 91, 93	68
Håbrok	Dyr	59	1
Håkon	Menneske	151	1
Hår	Dverger	31	1
Hårr	Dverger	31	1
Ide	Jotner	98, 145, 151	5
Idun	Æser	44, 95, 96, 97, 119, 123, 126	17
Inge	Dverger	31	1
Ivalde	Dverger	62, 127	2
Jamnhå	Æser	16, 17, 18, 19, 21, 22, 31, 38, 63	12
Jarnsida	Æser	107	2
Jonakr	Menneske	138	4
Jormungand	Dyr	47, 50, 75, 76, 77, 78, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 113	25

Jormunrek	Menneske	138, 139, 140, 141	15
Juke	Menneske	26, 27	3
Kile	Dverger	30	1
Knut	Menneske	145, 165	1
Krake	Menneske	147, 148, 149, 150	38
Kvase	Menneske	84, 99, 100, 165	9
Kvitserk	Menneske	148	1
Lauvøy	Jotner	46, 83, 127	3
Ledjolv	Dverger	31	1
Let	Dverger	30, 81	2
Lettfete	Dyr	32	1
Lin	Æser	52, 89	2
Liv	Menneske	92	4
Livtrase	Menneske	92	3
Lodyn	Blandingsrase/uklart	90, 165	1
Loge	Jotner	69, 74, 165	4
Loke	Jotner	38, 46, 47, 50, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 73, 74, 79, 83, 84, 85, 87, 88, 93, 95, 96, 97, 98, 110, 111, 112, 113, 114, 121, 123, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 135	182
Lokk	Valkyrjer	53	1
Lovn	Æser	52	1
Magne	Æser	92, 107, 108, 119	9
Meile	Jotner	109, 165	1
Menja	Menneske	142, 143, 144, 145, 146, 147	31
Mime	Jotner	32, 87, 89	6
Mist	Valkyrjer	53	1
Mjøðvitne	Dverger	30	1
Mode	Æser	92	2
Modgunn	Menneske	81, 82, 165	4
Modsogne	Dverger	30	1

Moin	Dyr	34	1
Mokkurkalve	Jotner	106, 107	2
Morn	Jotner	114, 124, 165	2
Mulde	Jotner	116, 165	1
Mundilføre	Menneske	26	1
Mysing	Menneske	143	4
Måne	Menneske	26, 27, 165	6
Månegarm	Dyr	27, 28, 59, 88	4
Naglfare	Menneske	26	1
Nanna	Æser	46, 81, 82, 95	4
Narve (Nare)	Jotner	46, 85	3
Natt	Jotner	25, 26	6
Ne	Dverger	30	1
Neps	Æser	46, 81, 165	2
Nidfol	Dyr	89, 165, 33	1
Nidhogg	Dyr	32, 34, 91, 33	5
Niping	Dverger	30	1
Njord	Vaner	41, 54, 95, 97, 126	10
Nordre	Dverger	30	1
Nore	Dverger	30	1
Noss	Blandingsrase/uklart	51, 62, 33	2
Ny	Dverger	30	1
Ny	Dverger	30	1
Nyråd	Dverger	30	1
Nå	Dverger	30	1
Nåin	Dverger	30	1
Nårve (Narve)	Jotner	25	2
Od	Menneske	51, 62	4
Odin (Allfar)	Æser	15, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 32, 36, 38, 39, 41, 43, 47, 48, 51, 52, 53, 56, 57, 58, 59, 80, 81, 82, 84, 87, 88, 89, 90, 94, 95, 96,	159

		98, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 108, 109, 113, 117, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 141, 142	
Oin	Dverger	30	1
Onar	Dverger	30	1
Ore	Dverger	30	1
Ore	Dverger	31	1
Orne	Jotner	145	1
Oter	Dyr	130, 132, 33	7
Ovne	Dyr	34	1
Ragnar	Menneske	140, 141, 142, 153, 155, 165	6
Randgrid	Valkyrjer	53	1
Randve	Menneske	138, 140, 141	8
Ratatosk	Dyr	34	1
Raus	Menneske	151, 165	1
Ravn	Dyr	149	1
Regin	Menneske	130, 132, 133, 134, 136	21
Reginleiv	Valkyrjer	53	1
Reidmar	Menneske	130, 131, 132	15
Rekk	Dverger	30	1
Rind	Blandingsrase/uklart	45, 54, 33	2
Rine	Jotner	151, 165	1
Rist	Valkyrjer	53	1
Roskva	Menneske	64, 65, 66, 67, 68, 69, 73, 74, 119	42
Rota	Valkyrjer	53, 165	1
Rungne	Jotner	104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 144	36
Rym	Jotner	87, 89	3
Ræsvelg	Jotner	37	2
Rådgrid	Valkyrjer	53	1
Rådsvinn	Dverger	31	1
Rån	Menneske	126	3

Sene	Dyr	32	1
Sigmund	Menneske	132, 140	2
Sigmund	Menneske	135, 136	3
Sigurd	Menneske	132, 133, 134, 135, 136, 138, 140	38
Sigyn	Valkyrjer	46, 85, 95, 121	4
Sinfjotle	Menneske	140	1
Siv	Æser	46, 105, 125, 126, 127, 128, 151	10
Sjovn	Æser	51	1
Skade	Jotner	41, 42, 85, 97, 98, 119, 126	17
Skavin	Dverger	31	1
Skeidbrime	Dyr	32	1
Skirne	Menneske	48, 49, 54, 55, 88, 165	12
Skirve	Dverger	31	1
Skjeggold	Valkyrjer	53	1
Skjold	Æser	142	3
Skogul	Valkyrjer	53	1
Skoll	Dyr	27, 86	6
Skuld	Norner	33, 35, 54	5
Skyrme	Jotner	65, 66, 67, 68, 165	30
Sleipne	Dyr	32, 59, 60, 62, 80, 82, 104	9
Snotra	Æser	52	1
Sol	Menneske	26, 27, 53	10
Sorle	Menneske	138, 139, 140, 141	16
Sunnre	Jotner	117, 165	1
Surt	Blandingsrase/uklart	19, 36, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 165	13
Suttung	Jotner	100, 101, 102	10
Svadilfare	Dyr	60, 61, 62	7
Svanhild	Menneske	135, 136, 138, 141	11
Svarthovde	Blandingsrase/uklart	20	1

Sviar	Dverger	31	1
Svipdag	Menneske	149	1
Svåsud	Menneske	37, 165	1
Svåvne	Dyr	34	1
Syn	Æser	52	1
Særimne	Dyr	56	2
Sølvrentopp	Dyr	32	1
Søre	Dverger	30	1
Såga	Æser	51	1
Takk	Gygrer	83	3
Tekk	Dverger	30	1
Tjalve	Menneske	64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 73, 74, 106, 107, 115, 116, 119	61
Tjatse	Jotner	42, 96, 97, 98, 119, 120, 121, 144, 151	22
Tjodolv	Menneske	15, 108, 109, 119, 120, 124	7
Tor	Æser	25, 33, 39, 40, 45, 46, 54, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 81, 84, 85, 88, 92, 93, 95, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 118, 119, 121, 126, 127, 128, 129, 141	249
Torgerd	Menneske	151	2
Torin	Dverger	30	1
Torleiv	Menneske	110, 120, 124	3
Torn	Jotner	113	1
Tredje	Æser	17, 19, 20, 23, 38, 63, 75, 90	11
Troin	Dverger	30	1
Tror	Dverger	30	1
Trud	Valkyrjer	53	1
Ty	Æser	43, 44, 47, 50, 88, 95, 103, 126	14
Ull	Æser	46, 95, 109, 118	7
Urd	Norner	33, 35	4
Utgards-Loke	Jotner	68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77	49

Vale	Jotner	85	1
Vale	Dverger	30	1
Var	Æser	52	1
Ve	Æser	21, 22, 23, 24, 25	18
Vedfinn	Menneske	27, 165	1
Vedrfolne	Dyr	34	1
Verdande	Norner	33, 35	4
Vesete	Menneske	148	1
Vestre	Dverger	30	1
Vet	Dverger	30	1
Vidar	Æser	45, 88, 90, 91, 92, 95, 111, 126	14
Vig	Dverger	30	1
Vili	Æser	21, 22, 23, 24, 25	18
Vilmeid	Troll	20	1
Vindalv	Dverger	30	1
Vindljome	Menneske	37, 165	1
Vingne	Æser	92, 109, 165	5
Virve	Dverger	31	1
Vittolv	Blandingsrase/uklart	20	1
Vogg	Menneske	147, 148	10
Våle	Æser	45, 54, 91, 92, 95	8
Vår	Æser	52	2
Våsad	Menneske	37, 165	1
Vått	Menneske	148	1
Yme (Aurgelme)	Jotner	20, 21, 22, 23, 24, 30	19
Yrsa	Menneske	147, 148, 149	4
Æge	Jotun	94, 95, 98, 100, 102, 103, 104, 110, 125, 126	20
Æese	Jotun	26, 54, 33	2
Østre	Dverger	30	1

Øyvind	Menneske	150	1
Åe	Dverger	31	1
Åle	Menneske	148, 149	6
Ånar	Menneske	26, 165	1
Åslaug	Menneske	140	1

Mina, Vjatšeslav Stiba, kinnitan, et olen bakalaureusetöö kirjutanud iseseisvalt.

05.06.2023

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Vjatšeslav Stiba

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

“De minst kjente norrøne gudene”, mille juhendaja on Øyvind Rangøy , reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY-NC-ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.